

Макаренко С.С.
Психологические особенности профессионально-управленческого самоопределения будущего руководителя

В статье рассмотрены вопросы формирования профессионально-управленческого самоопределения руководителя в научной среде.

Осуществлен анализ основных направлений исследования, раскрыта специфика формирования профессионально-управленческого самоопределения становления личности будущего руководителя.

Определены отношение студента к профессии в принятии себя как специалиста-управленца в период обучения в высшем учебном заведении. Определены перспективы дальнейших психологических исследований.

Ключевые слова: *руководитель, профессиональное самоопределение, профессионально-управленческое самоопределение, психологическая готовность.*

Makarenko S.S.
Psychological features of professional self-determination of the future administrative head

The article deals with the formation of professional self-management leader in the scientific community. The analysis of the main areas of research and reveals the specific formation of professional and managerial self-formation of future head position of the student to the profession in making himself as an expert manager while studying at a higher education institution. Particular attention is paid to the psychological conditions and factors of psychological readiness of the future leader. Prospects of further psychological research.

Key words: *manager, professional self-determination, self-management professional determination, psychological readiness*

Макаренко Стефанія Стефанівна – доцент кафедри практичної психології та педагогіки, кандидат психологічних наук, доцент Інституту психології та соціальної роботи Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, м. Львів.

УДК 371.132:378.147

Микитюк Г. Ю.

**ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ
У ПЕРІОД АДАПТАЦІЇ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

Розглядаючи питання ефективної професіоналізації, що являє собою розвиток та саморозвиток особистості в процесі засвоєння та відтворення професійної культури, яка поруч з професійними знаннями, вміннями та навичками, досвідом творчої діяльності включає сукупність норм поведінки, взаємовідносин та певну систему цінностей, пріоритетне значення ми віддаємо професійно-значущим особистісним якостям, а саме креативності. Джерел - 8.

Ключові слова: *адаптація, етичний кодекс, особистість, практикуючий психолог, мотивація, структурні елементи психологічної підтримки.*

Постановка проблеми. Проблема оптимізації професійної підготовки спеціаліста в галузі практичної психології є не тільки актуальною, але й дуже важливою, оскільки вона визначається постійно зростаючою потребою нашого суспільства в висококваліфікованих, конкурентно спроможних кадрах. Тому проблема ефективної цілеспрямованої дотрудової

інституційної професійної соціалізації майбутніх фахівців вимагає комплексного теоретико-методологічного та практичного вирішення, розробки концептуальної моделі професіоналізації та впровадження в навчально-виховний процес новітніх методів, технологій вдосконалення професійної діяльності з урахуванням останніх наукових досягнень.

Зміст сучасної освіти значною мірою визначає і закладає основу для нарощування наукового, економічного, кадрового потенціалу держави, відродження та розвитку національної культури, духовної і єдності українського народу, забезпечує вихід вітчизняної науки, культури, економіки, техніки на міжнародний рівень. Навчання, виховання та розвиток майбутньої інтелектуальної, творчої еліти відбувається тепер, під час навчально-виховного процесу, і тому проблема пошуку, відбору та розвитку обдарованих дітей досить актуальна для нашої молоді незалежної Держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу проблеми створення організаційних структур, які були б спроможні поліпшити якість виховання майбутніх фахівців, присвячені дослідження відомих психологів, управлінців, економістів, філософів, політологів, соціологів, педагогів (І.П. Волков, О.О. Леонов, Г.А. Дмитренко, О.М. Бандурка, О.Е. Коваленко, В.Г. Кремін, В.О. Кудін, Ю.М. Ємельянов, О.Г. Романовський, В.А. Друзь, О.С. Пономарьов та інші). Аналіз наукової літератури показує, що – психологічна підтримка виступає як складне утворення, що сприяє особистістю як переживання деякого суб'єктивного почуття упевненості у собі, що виникає під час співпереживання, одержання якої-небудь допомоги від різних категорій людей.

За своєю сутністю психологічна підтримка є полісуб'єктивним процесом, спрямованим на допомогу У становленні й розвитку особистості, при якому сторона, що здійснює допомогу, виявляється супутником, союзником іншої сторони – суб'єкта, що потребує допомоги (реципієнта).

Вихідні основи для побудови моделі психологічної підтримки в науці закладено працями С.Л. Рубінштейна, А.В. Петровського, В.А. Петровського, Д.Н. Узнадзе, Б.Г. Ананьєва й представників гуманістичної психології – Г. Олпорта, А. Маслоу, К. Роджерса й інші.

Мета статті – виокремити засади професійного етичного кодексу як основоположного документа в соціально-педагогічній деонтології, а також охарактеризувати фахові моральні якості етичні орієнтації, стимулювання самоактуалізації особистості майбутніх фахівців у навчально-виховному процесі, теоретико-психологічний аналіз поняття креативності, виявленні специфічних його особливостей, визначення ролі та особистісної значущості креативності в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця, обґрунтування на основі результатів експериментальних досліджень необхідності цілеспрямованого формування мотиваційної складової психологічної готовності до професійної діяльності як одного із центральних завдань психологічної служби вузу.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Психологічна служба забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психічного розвитку дитини, раннє виявлення, попередження і подолання різноманітних психічних аномалій або несприятливих факторів соціального оточення, що можуть призводити до негативних наслідків, а також профілактику відхилень у розвитку особистості та їх психокорекцію. Це особливо важливо нині, коли зростає кількість психічних порушень у підлітків: проблема суїцидів у цьому віці вийшла за межі клінічних випадків і стала для суспільства однією з найбільш актуальних; викликають тривогу і біль правопорушення, злочинність серед дітей та підлітків.

У своїй діяльності психолог передусім повинен керуватися інтересами дітей і працювати в тісному контакті з батьками, педагогічними працівниками, адміністрацією закладу освіти.

На наш погляд, серед завдань, які стоять перед шкільною психологічною службою, є виділити передусім організацію індивідуально-психологічної допомоги в подоланні труднощів особистості: у спілкуванні, контактності, навчанні.

Не виключаємо й інших, не менш важливих чинників роботи психологічних служб, таких як планування послідовності уроків у навчальному розкладі, складання гнучких навчальних планів і програм тощо. Це дало б змогу навчальним закладам області розширити їхні реальні та потенційні можливості.

Пріоритетними напрямками психологічного забезпечення навчально-виховного процесу закладів освіти є:

- профілактика девіантної поведінки, прогностика суїциду серед підлітків;
- удосконалення професійного рівня практичних психологів у закладах освіти, оволодіння інноваційними техніками, підходами сучасної психологічної науки;
- розробка та впровадження єдиного системного підходу до психодіагностики дітей різних вікових груп;
- впровадження цільових поглиблених соціально-психологічних досліджень аналітичного, прогностичного, моніторингового характеру;
- удосконалення науково-методичної роботи щодо підвищення кваліфікації практичних психологів у системі освіти.

Будучи спрямованою на різноманітні потреби людей, які потрапили у складні життєві обставини, та активізацію потенціалу їх життєдіяльності, практичний психолог не може обійтися без спеціалізованих знань, вмінь та навичок з патопсихології, дефектології, психокорекції, психодіагностики. Основи знань з таких дисциплін найбільш необхідні для роботи з дітьми, які часто виступають клієнтами практичного психолога. Оскільки центральним об'єктом психології є особистість, її потреби, мотиваційна та пізнавальна сфери, спрямованість індивідуальності у всій багатоманітності проявів, сучасний практичний психолог повинен глибоко розуміти моральні, психологічні регулятори життєдіяльності людей, повинен бути здатним і готовим прийти на допомогу, надавати її кваліфіковано, доброзичливо, терпеливо [1, с. 116].

Варто зазначити, що серед практикуючих психологів, які працюють у сфері вищої освіти, відсутня єдність у визначенні основних цілей, завдань та напрямків діяльності психологічної служби вишу:

Аналіз літератури з проблем організації та функціонування психологічної служби, а також існуючого досвіду її роботи у вузах України, Росії, засвідчує, що необхідність створення психологічної служби у вищому навчальному закладі не можна розглядати лише з позиції забезпечення традиційної психологічної допомоги студентам, науково-педагогічним працівникам та адміністративно-управлінському персоналу вишу [6-8].

Досвід організації роботи психологічної служби вузу підтверджує необхідність в першу чергу забезпечення спадкоємності профорієнтаційної роботи у школі й професійної підготовки у виші та формування професійної готовності студентів до майбутньої трудової діяльності.

Саме психологічна готовність створює необхідні умови для успішної професійної адаптації, освоєння професії, розвитку професійної майстерності, досягнення вершин професійної діяльності, постійного самовдосконалення і саморозвитку.

Здебільшого у психологічній науці дотримуються думки, що психологічна готовність є особливим психічним станом. При цьому прийнято розрізняти два види психологічної готовності: тимчасовий стан готовності і тривалу готовність як стійку характеристику людини, яка "будучи завчасно сформованою" є передумовою успішної діяльності.

Тривала готовність розглядається як стійка система професійно важливих якостей особистості, її досвіду, знань, навичок, вмінь.

М. Д'яченко та Л. Кандибович вважають, що тривала психологічна готовність включає: а) позитивне ставлення до певного виду діяльності, професії; б) адекватні професії риси характеру, здібності, темперамент, мотивація, в) знання, уміння, навички; г) стійкі професійно важливі особливості сприймання, уваги, мислення, емоційні та вольові процеси.

В межах особистісного підходу визначають психологічну готовність як сукупність якостей, властивостей, особливостей соціального досвіду тощо, які повинні бути притаманні особистості, психологічно готовій до діяльності, зокрема, діяльності професійної. Відповідно, під психологічною готовністю до професійної діяльності розуміють також комплекс мотивів, знань, умінь та навичок, особистісних якостей, які забезпечують успішну професійну діяльність. В цьому випадку виділяють функціонально пов'язані між собою та взаємозумовлені компоненти, мотиваційні, когнітивний, операційний та особистісний. І саме вони, їх специфіка, визначатимуть стан готовності до конкретної професійної діяльності (конкретного трудового завдання).

Мотиваційний компонент психологічної готовності, як відомо, є сукупністю мотивів, адекватних цілям і завданням професійної діяльності. Він підтримує належний рівень активності, регулює зміст професійної активності. Мета (ціль) як мотиваційно-спонукальний зміст свідомості конкретизує чого хоче, до чого прагне суб'єкт діяльності. У ній зосереджені два суттєві компоненти людської діяльності: спосіб її досягнення та спонукування.

Не зважаючи на значний обсяг теоретико-експериментальних досліджень мотивації все ж недостатньо досліджень мотиваційної складової таких видів діяльності як ігрова, комунікативна, спортивна, наукова, творча, трудова тощо, а також різних форм поведінки та вчинків людини [1-2;4].

Найчастіше в поле зору дослідників потрапляла мотивація навчальної діяльності дітей шкільного віку. При цьому переважно вивчалася мотивація як визначальний компонент навчальної діяльності учнів молодших класів [4-5].

Проблемою мотивації навчальної та інших видів діяльності у підлітковому та старшому шкільному віці, які сприяють становленню особистості в ці вікові періоди, дослідники цікавляться вже менше.

Стосовно ж досліджень мотивації студентської молоді, то здебільшого вивчається мотивація вибору професії, що є природним з огляду на вікові характеристик, а також мотивація вибору конкретного навчального закладу [4].

Тому ми, досліджуючи мотиваційну складову психологічної готовності, вдалися до вивчення специфіки цільової спрямованості особистості та структури мотивації навчання у виші.

Ми ставили за мету з'ясувати, по-перше, чи є професійний мотив (тобто прагнення оволодіти професією) домінуючим у структурі мотивації і як змінюються його питома вага в процесі навчання; по-друге, ми прагнули виявити вплив позитивного ставлення до професії на домінуючу сферу професійної спрямованості та ієрархію цілей особистості.

Це визначило вибір методики дослідження та специфіку аналізу його результатів.

Для діагностики мотиваційної сфери використовувалася методика "Мотивація навчання у вузі" (Т.Ільїної). Вона дає змогу виявити рівень сформованості трьох основних мотивів навчання у вищому навчальному закладі: "набуття знань" (або пізнавальний), "оволодіння професією" (або професійний), "отримання диплому" (прагматичний).

Для вивчення професійної готовності як суб'єктивного стану особистості, який означає бажання і здатність займатися певним видом професійної діяльності, було використано методику Л. Кабардової "Опитувальник професійної готовності", що передбачає самооцінку людиною своїх схильностей і можливостей. Результатом діагностики є визначення професійної готовності до одного з типів професій "людина-людина", "людина-техніка",

"людина-знакова система", "людина-художній образ", "людина-природа". Водночас ця методика виявляла ставлення людини до одного з типів професій.

Результати, отримані за допомогою методики Л. Кабардової використовувалися нами для відбору осіб з позитивним ставленням до професій типу "людина-людина".

Саме ця категорія досліджуваних обстежувалася за допомогою методики дослідження цільової спрямованості особистості Я. Васильєва, яка забезпечує репрезентацію мотиваційно-потребнісної сфери, а психосемантичний аналіз завершених речень» дозволяє визначити ступінь усвідомлення провідних потреб і мотивів особистості; рівні цільової спрямованості (еґоцентричний (меркантильний), престижний (усвідомлений), альтруїстичний) та ієрархію цілей.

Нами було обстежено 587 студентів (чоловічої та жіночої статі) 1-3 курсів педагогічних спеціальностей.

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що у студентів переважає в структурі мотивації прагматичний мотив, найменше спонукає навчальну діяльність пізнавальний.

З першого до третього курсу зменшується кількість студентів з одночасно високими та середнім рівнями пізнавальної, професійної і прагматичної мотивації (з 28,1% до 15,2%). При цьому суттєво зростає з 39,7% до 56,1% відсоток студентів, у яких домінує лише один діагностованих мотивів.

Відсоток студентів з низьким рівнем мотивації на 2 та 3 курсах практично однаковий і збільшується приблизно вдвоє порівняно з першим курсом.

При цьому з переходом з курсу на курс у структурі навчальної мотивації спостерігається тенденція до зменшення питомої ваги пізнавального мотиву (з 30,9% на першому курсі проти 26,1% – на третьому) та зростання ролі прагматичного мотиву (з 50,6% на першому курсі проти до 57,5% – на третьому курсі). Професійний мотив у структурі навчальної мотивації студентів всіх курсів представлений однаково несуттєво. Кількість студентів з початковою сформованістю домінуючою мотивацією на отримання професії є величиною сталою і є підстави припустити, що саме ця категорія студентів зберігає її впродовж всього періоду навчання, що визначає добру успішність та наполегливе подолання труднощів.

У дослідженні цільової спрямованості особистості взяло участь 66 студентів третього курсу психологічного факультету заочної форми навчання.

З них було відібрано 37 представників професій типу "людина-людина" (вчителі, вихователі дитячих садочків, медпрацівники, соціальні працівники та ін.) віком від 20 до 39 років, серед яких 6 чоловіків та 31 жінка.

Результати, отримані за допомогою методики Л. Кабардової, дозволили розподілити досліджуваних на три групи. Критерієм поділу стала професійна готовність до виконання певної професійної діяльності.

У групу А увійшло 22 досліджуваних, які виявили високий рівень професійної готовності до здійснення професій типу "людина-людина".

До групи Б було віднесено 9 досліджуваних, у яких виявлено помірний рівень професійної готовності до двох або більше типів професій, один з яких "людина-людина".

Нарешті групу В утворили досліджувані (6 осіб), у яких не виявлено професійної готовності до жодного з типів професійної діяльності. Крім того у них зафіксовані суттєво нижчі оцінки бажаності виконання певних трудових дій в межах кожного типу професій порівняно з оцінками уміння та ставлення до них.

Нами було з'ясовано, що у групі А та групі Б домінують чіткі уявлення про цілі діяльності й умови їх досягнення (39% і 41% відповідно), тоді як цілі, в яких виявляється турбота про інших (альтруїстичний рівень – 35% та 32% відповідно) та еґоцентричні цілі (такі, що пов'язані з фізіологічними потребами, матеріальними благами і скороминучими інтересами складають 26% і 27% відповідно) представлені однаково.

У групі В спостерігається суттєве зменшення представленості альтруїстичних цілей до 14% і зростання цілей егоцентричних (до 44%).

Таку відмінність у між виділеними групами у домінуванні альтруїстичних цілей можна пояснити гуманістичною спрямованістю, яка є професійно важливою якістю професій типу "людина-людина", а тому може бути відсутня у досліджуваних, які виявили готовність до професій інших типів.

Домінуючою сферою цільової спрямованості у всіх трьох групах виявилася особистісна (у 45%, 50% та 43% випадків груп А, Б, В відповідно) та сімейна (19%, 21%, 20% відповідно).

Варто зазначити, що вчетверо частіше у групі В спостерігається домінування самодіяльної сфери цільової спрямованості (з 3% у групі А проти 13% – у групі В). Очевидно здійснення професійної діяльності типу "людина-людина", що не поєднується з професійною готовністю до цього виду професії може запускати певні компенсаторні механізми, які оберігають особистість від дисгармонії та деформації.

Домінування інших сфер цільової спрямованості (інтимної, дружньої, суспільної, виробничої або навчальної) у всіх трьох групах однакове і практично не зустрічається.

Психосемантичний аналіз завершених речень дозволив також встановити ієрархію цілей. Так у групі А найвищий ранг у 65% випадків мають альтруїстичні цілі (у групі Б – 62%, у групі В – 33%), тоді дає у групі В у 50% випадків найвищий ранг мають егоцентричні цілі (для порівняння у групі А – 9%, у групі Б – 15%).

Отже, як засвідчують результати нашого дослідження, по-перше, недостатньо високим є рівень сформованості професійної мотивації студентів;

по-друге, в процесі навчання у виші незначно, але зростає відсоток студентів з низьким рівнем мотивації до опанування професією, набуття знань та отримання диплому. Це є ще одним підтвердженням того факту, що існують різні чинники, які спонукають навчально-професійну діяльність студентів;

по-третьє, значна кількість студентів не виявляє активно-позитивного ставлення до майбутньої професійної діяльності. Це може створювати труднощі з опануванням основними професійними навичками і вміннями;

по-четверте, незначно представлена у цільовій спрямованості професійна (навчальна), при домінуванні особистісної, сімейної сфер;

по-п'яте, цільова спрямованість особистості відображається не стільки у змісті цілей, скільки у ієрархії цілей та їх усвідомленості. Останнє визначає ступінь зрілості особистості.

Майбутні психологи найважливішою якістю для самоактуалізації своєї особистості вважають справедливість, яку вони розуміють як порядність, законність, незапямованість. Для психологів, представлених дівчатами, важливими виявились здатність до любові та доброта. Студентки схильні більше приймати інших, піклуватися про них, більше перейматися їхніми потребами, ніж своїми, що дещо знижує адаптаційні можливості. Але для самореалізації цій групі студентів необхідна автономія та незалежність. Найменш вираженими у психологів є демократичні риси характеру.

Зовсім іншу ієрархічну структуру мають запропоновані якості у студентів-педагогів. Першу позицію вони віддали інтуїції та глибині почуттів. На думку досліджуваних, неможливо обійтися без почуття гумору. Педагоги схильні більше приймати себе, відкриті активному сприйняттю реальності. Проте, досліджуваним необхідно усвідомити індивідуальні особливості, що дозволить проявляти демократичність, спонтанність та творчість у майбутній професійній діяльності та повсякденному житті. Потреба у самоті є найменш значущою якістю для опитуваних обох груп, що пояснюється віковими особливостями студентської молоді, активним пошуком себе у світі.

Особливо важливою для розвитку концепції психологічної підтримки є ідея суб'єктності особистості. Її зародження пов'язано із працями Л. С. Виготського, де

обгрунтовано діяльнісний підхід до розуміння людини й С. Л. Рубинштейна, у працях якого було розкрито єдність свідомості й діяльності, а також показано, що особистість є насамперед суб'єктом, носієм власної активності

Сама особистість визначається Рубинштейном через триєдність. Її складові такі:

- чого хоче людина, що для неї є привабливим (це так звана спрямованість як мотиваційна система особистості, цінності, установки, ідеали),
- що може людина (це її здатності й дарування),
- що є вона сама - тобто, що з її тенденцій, установок і поведінки закріпилося в її характері.

Такий підхід обгрунтовує значення цілісного розгляду людини у процесі надання їй психологічної підтримки, необхідність вирішення проблем суб'єкта, що потребує підтримки у різних напрямках.

Масштабність і складність проблем, які встають перед юнаками й дівчатами на порозі їхнього дорослішання, вимагають професійної психологічної допомоги. Однак у реально існуючій освітній системі студенти не завжди мають можливість одержувати кваліфіковані консультації психологів, і, тим більше – фахівців-психотерапевтів.

Висновки. Результати наших досліджень нашо вухують на думку про необхідність цілеспрямованого формування мотивації навчально-професійної діяльності студентів й процесі набуття професії шляхом запровадження спеціальних тренінгових та корекційних занять, спрямованих на розвиток мотиваційно-цільової сфери майбутнього педагога, психолога. Виявлена специфіка цільової спрямованості особистості доводить доцільність обов'язкового професійного відбору при вступі на педагогічні, психологічні спеціальності та професійної орієнтації майбутніх абітурієнтів.

Викликає стурбованість домінування неспецифічних сфер спрямованості особистості, що не створює необхідних умов для професійного становлення, не забезпечує професійного зростання та саморозвитку у майбутньому.

Проведене дослідження дозволило сформулювати визначення психологічної підтримки студентів у процесі адаптації до навчання в технічному вузі як виду міжособистісної взаємодії, спрямованого на психологічну допомогу студентам в адаптації, у ході якого здійснюється персоналізація як студентів, так і осіб, що надають цю допомогу.

Таке розуміння дозволяє виділити основні структурні елементи моделі психологічної підтримки.

1. Об'єкт (суб'єкт) психологічної підтримки – студенти молодших курсів вузу.
2. Предмет психологічної підтримки – процес спільного зі студентом визначення можливості і шляхів подолання перешкод (проблем), що заважають збереженню людської гідності, самостійному досягненню бажаних результатів у навчанні, самовихованні, спілкуванні, способі життя.
3. Суб'єкт психологічної підтримки – особи, що надають психологічну допомогу у процесі адаптації до навчання у вузі, викладачі, куратори, практичні психологи, самі студенти.
4. Зміст психологічної підтримки – допомога у становленні й розвитку особистості у процесі адаптації.
5. Мета психологічної підтримки – розвиток особистості у процесі соціально-психологічної адаптації студентів.
6. Завдання, вирішення яких забезпечує досягнення мета:
 - сприяння студентам у реалізації їхньої потреби у персоналізації;
 - розвиток здатності до самовизначення; саморозвитку.
 - допомога у виборі оптимальних стратегій самодійснення;

- допомога у знаходженні чіткої перспективи свого становлення як фахівця: розвиток упевненості в собі й своїх силах; розвиток позитивного самовідношення, почуття власної значимості; вироблення активної життєвої позиції.

Затребуваність такої моделі визначається соціальною ситуацією розвитку у студентському віці, що характеризується загостренням потреб у безпеці, у високому рівні впевненості у собі й своїх силах, у знаходженні почуття власного достоїнства й значимості, у внутрішній гармонізації всіх сторін свого життя. Результати наших досліджень нашоують на думку про необхідність цілеспрямованого формування мотивації навчально-професійної діяльності студентів й процесі набуття професії шляхом запровадження спеціальних тренінгових та корекційних занять, спрямованих на розвиток мотиваційно-цільової сфери майбутнього педагога, психолога. Виявлена специфіка цільової спрямованості особистості доводить доцільність обов'язкового професійного відбору при вступі на педагогічні, психологічні спеціальності та професійної орієнтації майбутніх абітурієнтів.

Викликає стурбованість домінування неспецифічних сфер спрямованості особистості, що не створює необхідних умов для професійного становлення, не забезпечує професійного зростання та саморозвитку у майбутньому.

Література

1. Вандзюк О. В. Соціальна робота з клієнтами / Соціальна робота в Україні: теорія і практика: пос. для підв. квал. прац. центрів соц. служб для молоді. – 3-я ч. / За заг. ред. А. Я. Ходорчук. – К.: ДЦССМ, 2002. – С. 115-121.
2. Вступ до соціальної роботи: навч. пос. для студ. вищих навч. закл. / За ред. Т. В. Семігіної, І. І. Миновича. – К.: Академ видав, 2005. – 304 с.
3. Діти державної опіки: проблеми, розвиток, підтримка: Навч. пос. / За ред. М. Боришевського, Г. Бевз. – К., 2005. – С. 15.
4. Зверева І. Д. Професійний етичний кодекс – нагальна вимога часу // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. – № 3. – С. 33-40.
5. Долінська Ю. Г. Самоактуалізація особистості майбутнього психолога у процесі професійної підготовки: Дис. ... канд. психологічних наук: 19.00.07. – К., 2000. – 200 с.
6. Мова Л. В. Психологічні особливості забезпечення особистісної самореалізації майбутніх психологів у процесі фахової підготовки: Автореф. Дис. ... канд. психологічних наук: 19.00.07 / Нац. пед ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2003. – 20 с.
7. ТОВАЖНЯНСКИЙ Л. Л. Проблемы формирования гуманитарно-технической элиты: методологический аспект / Л. Л. ТОВАЖНЯНСКИЙ, А. Г. РОМАНОВСКИЙ, Г. П. ЗУБАРЬ, А. Л. ТОПТЫГИН // Теория і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2003. – № 1. – С. 3-17.
8. Романовский А. Г. Новые принципы подготовки гуманитарно-технической элиты в НТУ "ХПИ" / А. Г. Романовский // Теория і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2003. – № 2. – С. 29-36.

References

1. Vandzyuk O. V. Sotsialna robota z klientamy / Sotsialna robota v Ukraini: teoriya i praktyka: pos. dlya pidv. kval. prats. centriv sots. sluzhb dla molodi. – 3-ya ch. / Za zag. red. A. J. Khodorchuk. – K.: DTSSSM, 2002. – S. 115-121.
2. Vstup do sotsialnoyi roboty: navch. pos. dlya stud. vychshyh navch. zakl. / Za red. T. V. Semigina, I. I. Mynovycha. – K.: Academ vydav, 2005. – 304 s.
3. Dity derzhavnoyi opiky: problemy, rozvytok, pidtrymka: Navch. pos. / Za red. M. Boryshevskoho, G. Bevza. – K., 2005. – S. 15.

4. Zvereva I. D. Profesiyniy etychniy codeks – nagalna vymoga chasu // Sotsialna robota v Ukraini: teoriya i praktyka. – 2003. – № 3. – S. 33-40.

5. Dolinska G. Samoaktualizatsiya osobystosti maybutnyoho psyholoha u protsesi profesiynoyi pidgotovky: Dys. ... cand. psykologichnyh nauk: 19.00.07. – K., 2000. – 200 s.

6. Mova L. V. Psykologichni osoblyvosti zabezpechennya osobystisnoyi samorealizatsiyi maybutnih psykologiv u protsesi fahovoyi pidgotovky: Avtoref. Dys. ... cand. psykologichnyh nauk: 19.00.07 / Nats. ped. un-t im. M.P. Dragomanova. – K., 2003. – 20 s.

7. Tovazhnyanskiy L. L. Problemy formirovaniya humanitarno-tehnicheskoy elity: metodologicheskyy aspekt / L. L. Tovazhnyanskiy, A. G. Romanovskiy, G. P. Zubar, A. L. Toptyhin // Teoriya i praktyka upravlinnya sotsialnymy systemamy: filosofiya, psykologiya, nauka, sotsiologiya. – 2003. – № 1. – S. 3-17.

8. Romanovskiy A. G. Novye printsipy podgotovky humanitarno-tehnicheskoy elity v NTU "NPI" / A. G. Romanovskiy // Teoriya i praktyka upravlinnya sotsialnymy systemamy: filosofiya, psykologiya, nauka, sotsiologiya. – 2003. – № 2. – S. 29-36.

Микитюк Г. Ю.

Особенности психологической поддержки студентов-психологов в период адаптации к образовательного пространства

Rassmatrivaya vopros effektivnoy professionalizatsii predstavlyaet soboy razvitiye i samorazvitiye lichnosti v protsesse usvoeniya i vosproizvedeniya professionalnoy kul'tury, ryadom s professionalnyimi znaniyami, umeniyami i navykami, opytom tvorcheskoy deyatelnosti vlyuchayet sovoкупность норм поведения, взаимоотношений и определенную систему ценностей, приоритетное значение мы отдаем профессионально значимым личностным качествам, а именно креативности. Источников - 8.

Ключевые слова: адаптация, этический кодекс, личность, практикующий психолог, мотивация, структурные элементы психологической поддержки.

Mykytiuk G. U.

Features of psychological support student-psychologist in period of adaptation to the educational space

Considering the effective professionalisation is the development of self and personality in the process of learning and playing professional culture, which is next to the professional knowledge, abilities and skills, experience of creative activity includes a set of rules of behavior, relationships and a system of values, we give priority vocational important personal qualities such as creativity. Sources - 8.

Key words: adaptation, code of ethics, personality, a practicing psychologist, motivation, structural elements of psychological support.

Микитюк Галина Юрївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», м. Коломия.

УДК 159.9

Миськів О.В.

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ ПРОФЕСІЇ

247

Теоретичні і прикладні проблеми психології, № 2(37) 2015